

הלכות פסח סימן תמו

ו כ*מלח (עח) ששמו במדוכה, מתר למלח בו פשו (עט) בפסח (משום פ) דאינו מפליט (ל) בצונן): ז (פא) אלבסר שדכין קדם פסח במדוכות מחמצות, מתר לאכלו בפסח. הגה משום דאינו מפליט (ל) בצונן, (פב) נאסלו אם נעשה בפסח אינו אסור (פג) אם הנה הפלי (לג) נקי. (פד) אכל אם תחבו בספין של חמץ (פה) הוף (לג) הפסח: יש להחמיר, דסתם ספין אינו נקי ויש לחש (פו) לחמץ הדבוק עליו

באר היטב

ומ"א מחמיר אם נדוף בו, ע"ש: (ל) בצונן. אף שהא"ב כ"י, פקן דבסר לא מקרי דבר חריף להפליט בצונן. ופ"ו ומ"א דצמם לאסור, דהוי דבר חריף, ע"ש: (לג) נקי. ג"ל דקאי אמתנה, דאפילו קדם פסח אסור אם הנה מפליט, דאפילו את"ל דלא הוי דבר חריף מ"ט ע"י דוחקא נכנס בתוכו קצת וא"א להתייבש, מ"א: (לג) הפסח. משמע דקדם פסח שרי ע"י דוחקא. וג"ל דזהו

אלא אסור כן טחו בטיט, ד"מ: (ל) בצונן. פי' כבש, מה שאין פן בצונן לח וע"י שריה חושש הרב לעיל בפסוק ה להחמיר. ולדוף בתוכו אף שאינו כ"י, אם הוא דבר חריף אסור במבאר ב"ד סימן עז, פן הספמח האחרונים. ומ"מ אם נדף קדם פסח במדוכה שלנו שרב תשמישן במבלין ובשמים וכה"ג דליכא רב חשש לטעם משהו ונתבטל קדם פסח, אפלו בכלי כ"י יש להתיר, ח"י.

משנה ברורה

אלא אסור כן (ק) טחו בטיט: ו (עח) ששמו במדוכה¹⁰⁴. ואפילו היא (קד) בתיוגמא, שבי"ם זה רבו בה נרק שהיא פצח נקנה, ואפילו הפלח מנח שם מעת לעת, (קה) דלא שניף פבוש פי אם בדבר לח ולא קב"ש¹⁰⁶: (עט) בפסח. ואפילו מנח (קו) המלח במדוכה בפסח עצמו: (פ) דאינו מפליט בצונן. רוצה לומר, דאם היו נוהגין בו דבר רותח בודאי אסור, דמפליט בו פליעת הקלי, אכל נתינת המלח, אף דאמרין בעלמא מליח ברותח, לענין פליטת גלים אינו מפליט בצונן. ודוקא בבבש, (ק) אכל בצונן לח ועל-ידי שריה חושש לעיל בפסוק ה להחמיר. ואם נדוף המלח בתוכו, (קה) דאיכא חורפא ודוחקא דדיקה, מפליט מן הקלי אפילו אם היה יבש המלח לזמרי¹⁰⁷, (קט) ואפילו הנה המדוכה אינו פן-ימא וגם קדם הפסח. (קי) וכתבו האחרונים, דבמדוכות שלנו

באר הלקה

המרוצים שבמגן אברהם סצ"ח גטן ל. דליתרין קטא אסור ולתרוץ בהרא שרי¹⁰⁴. ונדאח דתרוץ בהרא עקר: * מלח ששמו במדוכה. ודוקא במדוכה, אבל מלח שפנח פלארי כלים שריגלין להשפמלש בהם הרבה חמץ אין נדאי לפתחלה להשפמלש בהם בפסח¹⁰⁵. אחרונים: * בטר שדכין קדם פסח. משמע מלשון זה דתוף הפסח אין להקל, וטעמו משום דהוא תשט לטה שהפמ"ק סים אחר-כך בסוף דבריו וצאפלו אי פליט: וכו' 114] וכמו שהובאו דבריו ב"ד, דלפי זה אין פטר אלא קדם פסח, ותרמ"א החליט לדינא פרא"ט דבריו שכתב דאינו מפליט בצונן ועל-פן אפלו בתוף הפסח שרי ומאמר-מדוכה, אכן קשה, דהנה לה לרמ"א לכתב בלשון יבש אוקרים או זנואה ל"י ולא לכתב סתמא, וכבר הקשה זה בספר מטה יהודה ונשאר בקשיא. ולעניות דעתי, אם נתפס לדינא דדברי האלה רבה ונתלתי צבי דקדם פסח מתר בשדכו אפלו לא הנה המדוכה נקנה, אמי שפיר בפשיטות, דתסמכור מיני בשלא הנה ספלי נקי, ולקה לא ספדין אלא בקדם פסח, ואמי שפיר מאד גם לשון הרמ"א להקצין¹¹⁵,

שרב פשמישה בבשמים וכהאי גוונא, דליכא חמץ בן חשש לטעם משהו¹⁰⁶, אם נדף קדם פסח ונתבטל, יש להתיר למלח בו: ז (פא) בטר שדכין קדם פסח וכו'. דסבירא לה (קיל) דבסר לא הוי חריף, (קיג) אכל לפי מאי דפסק ביוה"ד נדעה סימן עז דאפילו פרות חמוצים הוא בקלל דבר חריף, אם כן אף בטר בקלל, ואם כן על-ידי חריף ודוחקא נבלע בבסר החמוץ של המדוכה ואין בבסר ששים נגד כל המדוכה לבטלו, ועל-פן אפלו קדם פסח יש להחמיר¹¹⁰. וענין באחרונים (קיג) שכתבו, דבמקום הפסד מרבה יש לסמך על הפוסקים דסבירא להו דפרות חמוצים לא הוי בקלל דבר חריף¹¹¹. ודע, דאפילו שלא במקום הפסד שהחמירו במדוכה, הוא דוקא במדוכה שריגלין לדוף בה חמץ, (קיד) אכל במדוכה שלנו, שרב תשמישן בבשמים וכהאי גוונא, וליכא רב חשש שמא נמצא משהו חמץ בתוף הפבלין ונבלע יחד במדוכה והדר נפלט בתוף הבסר, הרי מחבטל בששים קדם הפסח: (פב) ואפלו וכו'. דבין דסבירא לה דבסר אינו דבר חריף, על-ידי דוחקא לבד אינו מפליט מן המדוכה אפילו משהו: (פג) אם הנה הפלי נקי, ובסתמא (קט"ו) מחזיקין להמדוכה שהיא נקנה, ואמי לאפוקי רב אם נדעין שהיא מלכלכה, ואו אסור (קטז) לבעת פמה אחרונים אפלו אם דכו קדם פסח, דאפלו אם נסבר דבסר לא הוי דבר חריף, מקל מקום על-ידי דוחקא דדיקה נכנס בתוכו קצת ואי אפשר להדיחם: (פד) אכל אם תחבו וכו'. הנינו אותו בסר נאפלו לבעתו שאינו נקרא חריף, וכל כהאי גוונא שאינו דבר חריף, אף דעל-ידי דוחקא של החתוף לבד אינו מפליט, מפל מקום יש לחש לחמץ הדבוק על הספין: (פה) תוף הפסח. וקדם הפסח שרי הבסר (קיו) על-ידי דתמה שדיחיהו, אכל תוף הפסח (קיא) דבמשהו, יש להחמיר לכתחלה שלא לאכלו. וענין במגן אברהם שדעמו דאין להחמיר (קיט) אף בפסח בן בדברים שנעשים על-ידי עבדים בקביעות [כגון לקנות מהם דגים שחוזבים בספיניהם של חמץ], אבל אם נעשה פן בביתו של ישראל באקראי, כגון שחתך (קכ) בספין-חמץ דבר שאינו חריף בפסח, סגי בהדחה או בנידוח: (פו) לחמץ הדבוק עליו. וכל זה אם תחבו בו דבר שאינו חריף, אכל בדבר חריף [והוא הדין בסר לדינא דסבירא לן דהוא דבר חריף], אפלו אם הספין הנה נדאי נקי ותחבו בו קדם

שער הציון

(קג) מגן אברהם בשם דרכי-משה: (קד) פרי חדש: (קה) מבאר לעיל: (קי) פרי-הגדים: (קו) חקי-יעקב ושי"א: (קיז) מגן אברהם וחקי-יעקב ואלהי רבה: (קט) חקי-יעקב ופרי-מגדים: (קי) חקי-יעקב ואלהי רבה ומקור-מים ושי"א, דלא כמגן אברהם: (קיא) אף דה"טו הסביר דברי השלחן-ערוך דאמי אפלו אם הבסר הוא דבר חריף, אני העמקתי כפי הספמח הרבה אחרונים [ע"ש ומ"א ח"י ומקור"ח, וכן מוכח מהגר"א]: (קיצ) כגד אברהם פרי חדש ועוד אחרונים: (קיג) ט"ו ביוה"ד נדעה סימן עז והפרי-מגדים בענגנו: (קיד) מחקי-יעקב בפעו"קטן לח והגר"ז בדין הבסר: (קטז) עלת-שבת ונהר-שלוש, וכן מוכח פמה שכתב אכל אם תחבו וכו' 112]: (קטז) מגן אברהם, והעמיק דבריו הגר"ז ומקור-מים ומ"א אב"ט. ודע, דאלהי רבה חולק על הפגן אברהם ודעמו דקדם פסח מתר אפלו אם לא הנה הפלי נקי, ומשמע דכין שדוף, ודאי מחערב פה ובטל קדם פסח¹¹³, וכן בעת נחלת-צבי, ואמי שפיר לדידהו מה דבספין אינו מקפיד הרמ"א לאסור משום אינו נקי רב בתוף הפסח והמגן אברהם נדקס עצמו בפעו"קטן לה, עין שבו, ולענין בסר לא נפקא-מנה מזה, דאנן קטא לן דבסר הוא דבר חריף וכנ"ל. אלא לענין שאר דברים שאינם חריפים אם רבו כהאי גוונא, ולדעת המגן אברהם וסיעתו אפלו מוף קדם פסח אסור לאכל בפסח, ולדעת אלה רבה ונתלתי צבי כפר נתבטל, ולמעשה צריך עיון: (קיח) ואף דדיקה מסיק המגן אברהם דאין לתמיר אפילו קדם פסח על-ידי הדחה, קמס על-ידי סדיקה נכנס השמשה חמץ מבכנים ואי אפשר בהדחה, מה שאין כן בהתייבש בעלמא מהני בהדחה, כן מוכח מהגר"ז ומ"א אב"ט, והוא פשוט, דלא כמשמעות הפרי-מגדים שהשלחן-ערוך לא יתה קאי אבסר דבו לא מהני הדחה אפלו קדם פסח, דפשטיית הרמ"א לא משמע כן: (קיט) פן משמע מפתח-ל שהובא בדרכי-משה, דמתמירין בו משום שהוא בתוף הפסח דאסור במשהו, וכן מוכח מהגר"א דאף אחר הדחה חלשינן דנשאר עוד משהו, ובשאר אחריו או קדם פסח מקלינן מה שאין פן בפסח, וכנה אונא הוכחת המגן אברהם מיוה"ד נדעה סימן עז ופרי אחר הדחה: (קיא) וכן קתבו מחקי-יעקב ואלהי רבה והגר"ז ומ"א אב"ט, ויש לסמוך על זה כיון דהוא רב חשש משהו בעלמא, ואפשר עוד דאף בסרי"ל לא אסר אלא לכתחלה לקנותו מן העפוס, עין שם, אף דלשון הרמ"א לא משמע כן: (קכ) ואפלו דרע שאין הספין נקי וא"ח:

הַלְבוּת פֶּסַח סִימָן תַּמּוּ

ביאורים ומוספים

שכן נתון טעם לפגם אסור בפסח [דברי החז"א צריכים ביאור, שכן השריע פסק להלן (סי' שנותן טעם לפגם מותר בפסח), טעם נוסף מדוע יש להחמיר בפסח עצמו, כתב החז"א (שם), שאפשר שמשוהו מהחמץ נשאר דבוק במדוכה, והואיל וחמץ בפסח אסור במשוהו, הרי הוא אסור את הבוסר.

אכן כתב החז"א (שם ד"ה ומיהו) שתיוחץ זה מיישב רק את דעת השריע, אבל הרמ"א פסק (יו"ד שם סי' ג) שדבר חריף משביח פליטות פגומות, וגם פסק (שם סי' ב) בפסק השריע שם שפירות חמוצים נדונים כדבר חריף, ואם כן מדוע התיר כאן את הבוסר [אכן, אף אילו לא היתה דעת הרמ"א שדבר חריף משביח אין לתרוץ את הסתירה ברמ"א כתיווח הני"ל, שכן הרמ"א כאן התיר אפילו בפסח עצמו, ולהלן (סי' פ) פסק שנותן טעם לפגם אסור בפסח].

לפיכך כתב החז"א שאפשר שהרמ"א סובר שאף על פי שפירות חמוצים נדונים כדבר חריף, בוסר אינו נדון כדבר חריף, שאף על פי שענתה הוא חמוץ מי"מ הוא היה עשוי להיות פרי מתוק לולי שנחלש קודם זמנו, מה שאין כן פירות חמוצים שאף בסיום גדילתם הם חמוצים.

[משנ"ב שם]

יש לסמך על הפוסקים דבקינא להו דפרות חמוצים לא קני בכלל דקר טריף¹¹¹.

111) והחז"א כתב (שם ד"ה ובמ"ב) שאם ידוע שהמדוכה היתה בת יומה אין להקל אפילו במקום הפסד מרובה, ואפילו אם דכו קודם פסח, שכן העיקר להלכה שבוסר מפליט את הבליעות, אך אם היא לא בת יומה, יש להקל קודם פסח, שכן אפשר שאין בוסר משביח טעם פגום, ונתון טעם לפגם מותר קודם פסח, אך אם דכו בפסח עצמו, אין להקל אף אם המדוכה לא היתה בת יומה, שכן אפשר שנותן טעם לפגם בפסח אסור [וכפי שפסק הרמ"א בסי' י], ועוד, שמא הבוסר משביח את הטעם הפגום.

[שעה"צ סי' קסו]

וכן מוכח מפה שקטב אכל אם תקכו וכי¹¹².

112) כלומר, ממה שכתב הרמ"א "אבל אם התכו בסכין של חמץ וכו' דסתם סכין אינו נקי", משמע שסתם מדוכה נקיה היא מחמץ.

[שעה"צ סי' קסז]

ומצעים דכינן שנייהו, ודאי תקערו יפה וקטל קדם פסח¹¹³.

113) והחז"א כתב (א"ח סי' קיט טו ד"ה ואם) שאין מחלוקת בין הרמ"א לא"י, שכן מה שכתב הרמ"א שאסור, מדובר באופן שלא ריסקו את הבוסר לצורת בלילה, והרי זה בכלל הערובת יבש ביבש [יחזיר ויעור בפסח, וכפי שכתב הרמ"א לעיל (סי' ד)], ומה שכתב הא"י שמוחר, מדובר באופן שריסקו את הבוסר לבלילה, והרי זה בכלל הערובת לח בלח.

[ביה"ל ד"ה בסו]

שקטמ"ק ס"ס אטרקף בסוף דכניו דאפלו אי פליט וכי¹¹⁴.

114) כלומר, הסמיק (סי' רבב), שהוא מקור דינו של השריע) כתב שהבוסר מותר שהואיל הוא צונן אין בו כח להפליט מהמדוכה, ועוד, שאפילו אם הוא מפליט, אינו מפליט אלא משהו והרי הוא מתבטל, ולפי הטעם השני אין להקל אלא אם כן דכו קודם הפסח, שהוא בטל ואינו חוזר וניער, אבל בפסח עצמו שאפילו משהו אינו בטל, אין להתיר.

[ביה"ל שם]

נאמי שפיר מאד גם לשון טרפ"א להקצין¹¹⁵.

115) שהרמ"א כתב 'ואפילו אם נעשה בפסח וכו' אם היה הכלי נקי, משמע שהשריע מדבר באופן שלא היה הכלי נקי.

[ביה"ל ד"ה חיב]

דלמדין קמא אסור ולמדין פקרא שרי¹⁰⁴.

104) ביאור דבריו, המג"א (שם) דרדק ממה שכתב הרמ"א שאם דייקנו את ההבית תוך שני חודשים קודם פסח אסור 'לשתות' את היין [אף אם הבצק הוא פחות מכזית], שרק 'לשתות' אסור, אבל להשתותו מותר, והקשה המג"א מדוע מותר להשתותה, הלא הבצק נתון טעם בין בפסח, ותירץ, שיתן שאת הבצק עצמו אין חייבים לבער, שהרי הוא עשוי לחזק, אף את טעמו אין חייבים לבער, ועוד כתב המג"א, שהואיל הבצק הוא חמץ נקשה, והטעם שהוא נתון בין אינו אלא משוהו, לפיכך אין חובב לבער את היין. על פי זה כתב הביה"ל, שכשהבצק הוא יותר מכזית ועברו עליו שני חודשים, לפי התירוח הראשון של המג"א צריך לבער את היין, שהרי צריך לבער את הבצק, ולפי התירוח השני אין צריך לבער את היין, שכן הבצק הוא חמץ נקשה, ואינו נתון אלא טעם משהו בייך.

[משנ"ב סי' קע]

ששמו במדוכה¹⁰⁵.

105) וביאר החז"א (א"ח סי' קיט טו ד"ה הוא) שהמדוכה בלועה בחמץ על ידי שדכו בה חמץ מלוח או מתובל בתבלין, שאם דכו את החמץ כמות שהוא אף המדוכה בלועה ממנו, אבל אם דכו בה דבר חריף או מלוח הרי הוא נבלע על ידי החריפות והדיכה, וכפי שמבואר במשנ"ב להלן (סי' פ).

[משנ"ב שם]

ולא ששן קבוש פי אם קדךר לח ולא קיבש¹⁰⁶.

106) וכתב החז"א (שם ד"ה סי' י) שאף אם המלח רטוב קצת, כל עוד שהרטיבות אינה זבה כצירי, אין לו דין כבוש.

[משנ"ב סי' קפ]

אפלו אם תהי יבש המלה לגמרי¹⁰⁷.

107) כמבואר בשריע (יו"ד סי' צו ט"ג) ובשריך שם (סי' יח).

[משנ"ב שם]

דליכא חמץ רק חפש לטעם משוהו¹⁰⁸.

108) המקור לדין זה הוא החק יעקב (סי' לח), והחז"א (א"ח סי' קיט סי' טו ד"ה וכתב החי"י ולשון) תמה על דבריו, ומה בכך שרוב תשמשה לבשמים, הלא אפילו אם דכו בה פעם אחת חמץ מתובל או מלוח, הרי היא בלועה בחמץ. לפיכך כתב החז"א שאין הלשון מדויק, וכוננת החק יעקב היא שמעולם לא דכו במדוכה חמץ מתובל או מלוח, והחשש הוא שמא נחערבו פירווי לחם בבשמים המדוכה בלעה מהם, ולפיכך אם דכו את המלח קודם פסח הרי הוא מותר, שטעם החמץ בטל במלח. וכן מפרש בדברי המשנ"ב להלן (סי' פא).

[ביה"ל ד"ה מלח]

אין דאי לתחלה להשהמש בהם בקסת¹⁰⁹.

109) וכפי שכתב הרמ"א (יו"ד סי' צה סי' ובסי' קה סי' ג) שהחמיר שלא ליתן בחלב מלח שהיה מצוי בקערת בשר, תבא עליו ברכה.

[משנ"ב סי' קפא]

ועל-כן אפלו קדם פסח יש לתקמרי¹¹⁰.

110) והחז"א כתב (א"ח סי' קיט טו) ליישב את הסתירה בדברי השריע, שהשריע כאן מדבר באופן שהמדוכה לא היתה בת יומה מבליעת החמץ, וסובר השריע שאפשר שאף שדבר חריף מפליט מכלים, מי"מ אין הוא משביח את הפליטות שאינן בני יומן [וכפי שכתב השריע (יו"ד סי' צו סי' א) שיש סוברים שרק 'חלית' משביחה פליטות שאינן בני יומן], ולפיכך אם דכו קודם פסח יש להקל ולדין שאין הוא משביח את הפליטה, אבל אם דכו בפסח עצמו יש להחמיר,

הַלְבוּת פֶּסַח סִימָן תְּמוּ

ביאורים ומוספים

120) ואף על פי שהמנהג הוא שחתיכה נעשית נבילה אף בשאר איסורים ולא רק בבשר וחלב, כמבואר ברמ"א (י"ד סי' צב ס"ד וסי' קו ס"א), כלומר, שחתיכת היתר שנבלע בה טעם איסור, הרי היא נעשית כאיסור עצמו, ואם נתערבה במאכל אחר, כדי להתירו אין די שיהיה בו בכדי לבטל את טעם האיסור שנבלע בתחילה, אלא צריך שיהיה בו בכדי לבטל את טעמה של החתיכה, ואם כן אף כאן היה לנו לומר שהזיתים עצמם נעשים כחמץ, ואין די בביטול פליטת הסכין, מי"מ כתב המג"א (סי' ק לח) שהואיל וחמץ קודם פסח הוא עדיין דבר היתר, אין אומרים בו 'חתיכה נעשית נבילה', וכפי שמבואר בשו"ע (י"ד סי' צד ס"ו) שלא אומרים 'חתיכה נעשית נבילה' בהיתר שנבלע.

והוסיף המג"א, שאף על פי שלענין דין נ"ט בר נ"ט הלכה כדעת הפוסקים שחמץ קודם פסח נחשב 'איסורא בלע' [ראה שעה"צ (סי' פא)] ומה שכתבנו שם, מי"מ לענין דין 'חתיכה נעשית נבילה' יש לפטוק שחמץ קודם פסח נחשב היתר, שכן מלכד טיבה זו יש טיבה נוספת להתיר, שהרי יש סוברים שאין אומרים 'חתיכה נעשית נבילה' בשאר איסורים, כמבואר בשו"ע (י"ד סי' צב שם).

[משנ"ב שם]

וְיֵשׁ מֵאֲתָרוּגִים שְׂמֵחֵי מִיָּדָי לְאֶסֶר הַזֵּיתִים אִם לְאַחַר הַפְּשִׁילָה.

121) וביארו המקור חיים (ביאורים סי' טז) והגהות רעק"א (סי' כא) שדעה זו סוברת שמה שקיימא לן שבדבר היתר אומרים ש'אפשר לסוחטו' [ראה לעיל], אין זה אלא באיסור בשר וחלב, וכגון החתיכה שבלעה חלב ולא היה בה כדי לבטלו, וחזרה ונתבשלה בבשר שהיה בו כדי לבטלו, שאין החתיכה נאסרת באיסור בשר וחלב, אבל דבר שבלע חמץ קודם פסח ואין בו ששים, אין אומרים ש'אפשר לסוחטו' כשנתבשל קודם פסח עם דברים אחרים שיש בהם ששים, ואף על פי שחמץ קודם פסח הוא דבר היתר, שכן מה שבבשר וחלב אומרים ש'אפשר לסוחטו' אין זה משום שהחלב נסחט מהחתיכה ומתבטל בששים בשאר הדברים המתבשלים, אלא משום שהטעם שבחתיכה נחלש על ידי הבישול, ובהתערבו עם טעם הבשר שנכנס בחתיכה על ידי הבישול אין בצירופם כדי להחיל איסור בשר וחלב, אבל חמץ אף כשהוא 'נחלש' הרי הוא חמץ, ולפיכך אף אם בשלו את הזיתים בויתים אחרים שיש בהם ששים, הרי הם נשארים באיסורם. [ראה מקור חיים שפירש בן בכונת דברי המג"א (סי' לח), וראה חו"א (א"ח סי' קיט סי' יז ד"ה בשלן)] שאף הוא כתב מעין זה.

[משנ"ב שם]

אִם יוֹדֵעַ שֶׁהַפִּיץ הָיָה נֶקֶי.

122) והחזו"א כתב (שם ד"ה ומש"ב) שאין מקום לחלק בין אם הסכין היה נקי או לא, שכן ממה נפשך, אם נחשבים הזיתים כדבר חריף הרי הם בולעים מהסכין אף אם הוא נקי, ואם אין הם נדונים כדבר חריף, מה שעל גבי הסכין אינו נבלע בויתים אלא רק נמרח על מקום החתך, והוא בטל על ידי בישול גם אם אי אפשר 'לסחוט' את הזיתים.

[שעה"צ סי' קכח]

וְאִם יָדָע כִּי הָיָה נֶקֶי מִחֶמֶץ.

123) אכן, אם נפח הזיתים גדול מפי מאה ועשרים מנפח הסכין, כתב החזו"א (א"ח סי' קיט סי' יז ד"ה ואם) שהם מותרים, שכן אין בכח הסכין לתת טעם בויתים אלא עד פי ששים מנפחו, ולכן אף אם אכן קרוב לששים שנגדו קיבלו טעם, מ"מ הרי הם בטלים בשאר הזיתים שרבים עליהם [וכדעת הסוברים שיש ביבש בטל 11 המשך במילואים עמוד 11

[משנ"ב סי' פח]

וְאִין לְהַמְקִיר אֶלָּא נֶכֶד שֶׁתְּקַבְּרוּ בּוֹ.

116) ואפילו אם הדיחו את הדבר שנחתך, חוששים שמא עדיין נשאר משהו חמץ רבוק בו, כמבואר ברמ"א ובמשנ"ב לעיל (סי' פח, ושעה"צ סי' קיח), ואף על פי שאין זה אלא ספק דרבנן, ומטעם זה הלא התירו את התערובת כמבואר במשנ"ב כאן, מי"מ ביאר החזו"א (א"ח סי' קיט סי' טז ד"ה כ"ז בהגה') שאין ספק משהו מותר אלא כשאף אם הוא אכן נמצא מי"מ בלול הוא בתערובת, שאף אם יאכלנו אינו אוכל את גוף החמץ כמות שהוא, אבל כשהספק הוא במשהו שאם הוא קיים אין הוא בלול בתערובת, הרי זה איסור, שאם יאכלנו נמצא אוכל את גוף החמץ כמות שהוא, ואף כאן אם אכן היה משהו על הסכין, הרי אין הוא מעורב בדבר הנחתך, אלא עומד בפני עצמו על גבי מקום החתך. [טעם נוסף מדעת החמירו בספק משהו כשאין הוא מצוי בתערובת, ראה שרי"ת אבני נור (א"ח סי' שסא אות ג)].

[משנ"ב שם]

וְיֵשׁ מֵאֲתָרוּגִים שְׂמֵחֵי מִיָּדָי אֶפְלוּ הַתְּעַרְבוּתָא.

117) דעה זו היא דעת המג"א, וכפי שציינן בשעה"צ, וטעם הדבר ביאר המג"א (סי' לו) שמה שאמרו 'סתם סכין אינו נקי', אין הכוונה שספק שמא אין הוא נקי, אלא הכוונה היא שדאי שאין הוא נקי, וכיון שכן אין זה ספק איסור דרבנן, אלא איסור דרבנן דאי.

[משנ"ב סי' פט]

וְאִינוּ קְרִימָא מְקַלְעֵת חֶמֶץ [וְאֶפְלוּ הוּא קְרָם פֶּסַח] אֶסְרוּ.

118) והחזו"א כתב (א"ח סי' קיט סי' יז ד"ה ס"ה) שבמקום הפסד יש להקל אם חתכו את הזיתים קודם פסח בסכין שאינו בן יומנו, שבאופן זה יש שני צדדים להקל, שיתכן שהלכה כדעת הסוברים שרק חלתית וענן יש בכוחם להפליט, אבל שאר דברים חריפים אין בכוחם להפליט, ואפילו אם הלכה שיש בכוחם להפליט, מי"מ יתכן שאינם נרונים כ'הלחתי' לענין שהם משביחים את הבלעויות שאינן בני יומנו, ואם כן לדעת הסוברים שנותן טעם לפגם קודם פסח מותר יש להקל, וראה מה שכתבנו לעיל (סי' פא).

[משנ"ב שם]

דְּעַלְיָדֵי הַפְּשִׁילָה נִפְלֵט הַטֶּעַם מִפֶּל יוֹת מֵאֶחָד לְחֶבְרָא.

119) ואף על פי שקיימא לן 'אפשר לסוחטו אסור', וכפי שמבואר בשו"ע (י"ד סי' קו ס"א), כלומר, שמאכל שבלע איסור ולא היה בו כדי לבטל את האיסור, חזר ונתבשל יחד עם מאכלים אחרים שיש בהם כדי לבטל את האיסור, אין אומרים שהאיסור יצא ונתערב עם שאר המאכלים ובטל בהם, אלא המאכל הראשון נשאר באיסור, ואם כן אף כאן היה לנו לומר שאין טעם החמץ שנבלע בויתים יוצא ומתערב באחרים, מי"מ כתב המג"א (סי' לח) שסוברת דעה זו שאין אומרים כן אלא כשבלע דבר איסור, אבל כשבלע דבר היתר אפשר 'לסוחטו' על ידי בישול, וכפי שכתבו בשו"ת מהר"ם מלובלין (סי' כח) [הובאו דבריו בש"ך (י"ד סי' צד סי' כג)] והג"ח (שם סי' צו סי' ק) לגבי חתיכה שבלעה חלב ולא היה בה כדי לבטלו, וחזרה ונתבשלה בבשר שהיה בו כדי לבטלו, שאין היא נאסרת באיסור בשר וחלב, ולפיכך כאן שהזיתים בלעו את החמץ קודם הפסח בזמן שהוא עדיין דבר היתר, כשבשלו את הזיתים קודם פסח, בטל טעם החמץ בשאר הזיתים. וראה מה שכתבנו להלן בדעת החולקים.

[משנ"ב שם]

וּמִצְרָפִין קֵלָן יֵסֵד לְבִטְלָה פְּלִיטַת הַסֶּכֶן בְּשָׂשִׁים.

הלכות פסח סימן תמו

באר הגולה כז

מ טור אפילו לדעת
פול סאדוקות, דבין
דבשעת
נוקדים דנכח מים
בטל חורפיהו

מחרי"ל. (פו) אכל אם (לד) נהפך אותו דבר בתבשיל, (פה) אין (לג) לחש ולהחמיר ולאסור מספק, כן נראה לי: ח היתים שנתהרו להחכם (פט) בסכין (ט) חדשה, אפילו לא נהרו לכבשם בקדירה חדשה, (ז) * אם

שערי תשיבה

דאי דסיל להמיר קדם פסח, מי"ב אם ידוע אותו יין אסיר לשמות מניי בפסח דשקא נשאר קצת חלבחה בעין, ויהי אשאי ס, אף קדם פסח אסיר כמיש ביו"ד סימן ז, ע"ש:

דאי דסיל להמיר קדם שנתערב, מי"א, ע"ש: (ט) חדשה, אכל בסכין ישן אפילו הוא נקי ואינו ביי אסור פינן שהוא דבר חריף, ודוקא שנתחכו קדם שנתנו אותם לכבש שאז הם צדין בחריפתן או אפילו לאחר שנכבשו ונתחמצו דאז מיכ מקרי דבר חריף, משא"כ בנתחכו לאחר שנתנו צליו מים קדם גמר כבישתן דאז לא מקרי דבר חריף, דמים מבטל חריפתן:

באר הגולה

דוק: * אם אינה בתי"קא וכיו"ב, עין משנה ברורה דאם היא בתי"קא אסור, וכן הוא בשו"ת, ועין באלהי רבה ויעד אחרונים שהעירי העלי"תי כבישה לעולם אינה בתי"קא, ודעתי' לעת של בליעת האסור או החמץ נשלים קדם המעתי' לעת של דבר הנכבש שנתנוהו אחר-כך, וכן פסח הפג"ך אברהם לעיל בסעיף ה, וכתב שם דלא יצטר לאסור על-ידי כבישה אלא קשיחה בבת-אחת, שברגע זו שהוציאו החמץ, באותו רגע נהנו דבר הנכבש; ודחוק, דאם ינו היה לו להטור והמחבר לפנש ולא לפתום, והחוקר יצאק פתב דבענינו אסור מטעם מעתי' לעת פינן שיש בזה חריפות קצת¹²⁷, וגם זהו דחוק, דהטור כתב שהם דעם מים בטל חורפיהו, מכל מקום להלכה נראה להחמיר, דהבית-ההלל בסייען סט ופרי חדש תרצו על קשיבת השו"ת והשו"ת¹²⁸, דכלי שעומד עם רטב לא נכנס טעמו לעולם ורק כשהוא ריקם נכנס, ודרידוהו אחר דברי השלחן-ערך להלכה בפשטה, וכן פסח בספר מאמר נדב"י, ואף דכמה אחרונים התקיימו להלכה דברי השו"ת והשו"ת מפל מקום אין נראה להקל לבת-ההלכה¹²⁹, ובפרט בזה שגם החוק יצאק פתב לאסור, והעתיקו המקור חיים, אכן בשעת הדחק נראה דיש לסמוך להקל גם בזה, דכלאו הכי דעת החוק יצאק לעיל באות יט שאין לאסור על-ידי כבישה אלא בקלי שמשתמש בה חמץ בשפע דאז צריך לשרע נגד בלה, ואי לאו הכי אמרינן שיש ששים נגד

באר היטב

דוקא דבר הנכבש ביד אדם יהודים, דטערי"ל קאי על דגים שחותרין הא"י, אכל אם נעשה באקראי שחתך בסכין חמץ דבר שאינו חריף, סגי בהקחה או בהקחה כמיש ביו"ד סימן ז, מ"א, ונח"י: (לד) נהפך, אפילו בפחות מטי, מ"א: (לג) לחש, הינו אם הדיחו הדבר והוא מתלה קדם שנתערב, ודוקא שנתחכו קדם שנתנו אותם לכבש שאז הם צדין בחריפתן או אפילו לאחר שנכבשו ונתחמצו דאז מיכ מקרי דבר חריף, משא"כ בנתחכו לאחר שנתנו צליו מים קדם גמר כבישתן דאז לא מקרי דבר חריף, דמים מבטל חריפתן:

משנה ברורה

הפסח, אסור לאכלו בפסח, אכן זה אינו אלא דוקא בסכין שרגילין להשתמש בו חמץ לפעמים ויש בתוכו בליעת חמץ, (קכא) אכל אם אינו רגיל להשתמש בו בחמץ פלל, כגון פצל שנתחכוהו בסכין שגוררין בו כצק מן הערבה ודנהי נקי מתר הפצל ואף אם נתחכוהו בפסח, פינן שאותו סכין לא שמשו בו חמץ משולם, וצונן לא מבליע ולא מבלית: (פו) אכל אם נהפך, אפילו (קכז) בפחות משישים: (פה) אין לחש וכיו"מ שפסק, דליחוש שקמא יש פרוור על הסכין ונרובק בדבר שנתחכוהו, ואף דסתם סכין אינו נקי, מפל מקום אינו ודאי שנתה שם חמץ דבוק עליו, ואין להחמיר אלא דבר שנתחכוהו (הו) אכל לא מערבנו, פינן דמשהו אינו אלא (קמ) מדרבנן, ויש מאחרונים שמתמירין אפילו התערובות¹³¹ (קכח) אם לא הודח הפסין מקדם, (קכו) ובהפסד מרבה או לצרף שמחת יום-טוב יש להקל, וכתב התי"א, דבספינים שחותרין בו לחם במדינותינו ידוע שנרובק בו פרוור חמץ, ולכן אפילו התערובות אסור אם לא הדיחו את הסכין מקדם: ח (פט) בסכין חדשה, אכל אם

הפסין שנתחכו בו היתים (והוא הדין צנן ובצל) הוא ישן, אפילו הוא נקי (קס) ואינו כריימו מבליעת חמץ (ואפילו הוא (קמ) קדם פסח) אסור¹³¹ פינן שהוא דבר חריף, וכנ"ל. ודוקא שנתחכו קדם שנתנו אותם לכבש, שאז הם צדין בחריפתן, או אפילו לאחר שנכבשו ונתחמצו, שאז מקרי גם-כן דבר חריף, מה שאין כן בנתחכו לאחר שנתנו צליו מים קדם גמר כבישתן, דאז לא מקרי דבר חריף, דמים מבטל חריפתן, ומי היתים שנכבשו קדם פסח, אפילו חתכן בסכין כריימו, גם-כן מתר לשתייתן בפסח אם סגנן מן היתים (קט) קדם הפסח, לפי שפכר (קל) נתבטל החמץ בהן בששים קדם הפסח, ואם נהפשו היתים קדם הפסח, גם היתים עצמן (קל) חוררין להיות מתרין, ופליגי הפשוט נפלט הטעם מפל זית מאחר לחברו¹³² ומצטרפין פלן יחד לבטל פליטת הספין בששים¹³⁰. (קל) ויש מאחרונים שמתמירין לאסור היתים אף לאחר הפשוט¹³¹, (קל) והמקום בניצת שמחת יום-טוב יש להקל אם ידוע שהספין היה נקי¹³²: (צ) אם אינה בתי"קא, דאז פליטת הקדירה שנבלע בה היתים על-ידי הכבישה הוא לפגם¹³³, ואף-על-גב דדבר חריף אסור אף באין כריימו, הכא פינן שנתנו קדם מים לצרף כבישה בטל חורפיהו (ורב בעינן שלא ישוהו שם בכלי-חמץ זמן רב שיתחמצו בו, דאז חורר ונעשה חריף ומשנה טעם חמץ הפלוע בפלי לשבת, אלא (קל) וסלקם מקדם לכלי-פסח), ודוקא בששים (קל) היי יותר מהיתים, הא לאו הכי נשאר היתים בחריפתן, והנה מדברי המחבר משמע, דאם הקדירה שנתנו בה היתים היתה בתי"קא מבליעת חמץ אסורין היתים לאכלן בפסח אם שהו בתוכה מעתי' לעת, דנעשין פבוש ודרי הוא פמבשיל, ואף דבשעה שנעשין פבוש אחר מעתי' לעת פבר נעשה הפליעה שבתוך הפלי לפגם, (קט) מפל מקום פינן שחריפתן קצת יש להחמיר, וצין בכאור הלכה:

שער הציון

(קכ) חק יצאק בשם תשובת הרא"ש: (קכז) אחרונים: (קכג) הינו אף אם לא הדיחו הספין מקדם, בן פסח האליה רבה וכן משמע מנהר-שלום ובית-מאיר ותי"אדם: (קכו) הגר"א: (קכח) מגן-אברהם וחק יצאק ומקור-חיים: (קכז) הגר"ז: (קכו) דחוקה משהו לה לשבת (טור): (קכט) ולא ישוה בה בטל שיתבטל הכלוע שבויתים בששים קדם פסח, דבכל הספין משערין, ולא ידעין כמה נפק מנה, ואם-כן כל זית וזית בלוע מחמץ¹²³, ולא אמרינן שלאחר שכבש כל היתים בפלי יצטרפו בלם יחד לבטל בליעת הסכין שבהם, שיש בכלם בודאי ששים נדרי, שאין בכבישה פח להפליט מהו לח¹²⁴ (ט"ז ומ"א): (קכט) פרי-מגדים, עין שם דאם סגנן הפסח קדם נבלעו הפסח נפגם מן היתים, ואז הלא אסורין כמשהו ולא שכן פטול: (קל) מקור-אברהם וש"א, והנה החוק יוסף פסק על דבריו, אם לא היה הספין נקי הלא יש לחש לפירו, וקמו שפסח תרמיא בפסין חרובים, ואין להמיר לדבריו אלא אם היה הספין נקי, וטלשן-צרוף הגר"ז משמע דאפילו באין נקי, וקשיחה החקירות אפילו לתר בפשיטות, דהכא במדינותינו יומה להקל נכ"י אלא שנתערב בסכר בתבשיל דאין לאסור התבשיל, דמה לי בתבשיל ומה לי מים: (קל) ט"ז ותלכה ברורה ואלהי רבה: (קל) מגן-אברהם ומקור-חיים: (קל) תי"אדם, ואף דהוא החמיר דדוקא באינו כריימו, אין נראה להחמיר פלי"ף, דאפילו אם לא נתבטל כלל סמכין הפסח מרבה על הפוסקים דפחות חמרים לא הרי דבר חריף, כנ"ל לענן בס"ר, וכל-שכן בזה שנתבטל, וגם בהגר"ז משמע דמקל בכל גוני, ודינו שנתחמו שיהיה הסכין נקי: (קל) פרי-מגדים ומקור-חיים בבאור דברי החוק יצאק, ואין להקשות, אפילו אם יסלקם לכלי-פסח מאי מהני, כיון שעל-ידי-פניהם יתחמצו לבסוף, הלא יתור הטעם הבלוע בהם מתחלה שהיה לפגם ויהיה עשה על-ידי חמור שנעשה חריף וספף לשבת? פרץ חק יצאק, פינן שבשעת צרף קבלת טעמו מתחלה קנה זה הטעם לפגם שלא היה אז דבר חריף, לא אמרינן תו דהנרפה מתלוא לה, ואף דהפרי-מגדים בייחוד נדעה מפקפק על דבריו, סחחתי-נדעה והפרי-מגדים הסכימו עם החוק יצאק כמו שכתב הסחתי-תשובה בסימן זו בייחוד דעה, עין שם: (קל) אלהי רבה ויתחמי-תשובה ופרי חדש בייחוד דעה קיי"ד ומסתמי-יצאק כלל ו והגר"א שם בסוף סימן ע פט"ד, ודלא בסגן-אברהם¹²⁶: (קל) חק יצאק, ורובה לומר, אף-על-גב דלא הרי חריף גמור, דהמים מבטל חריפתן:

